Obuv

Rozdělení obuvi dle různých hledisek

Rozdělení obuvi podle materiálu:

1. Obuv PLASTOVÁ
2. Obuv USŇOVÁ
3. Obuv PRYŽOVÁ
4. Obuv TEXTILNÍ
5. Obuv POROMEROVÁ

Rozdělení obuvi podle účelu:

1. Pracovní obuv – běžná, speciální, úzce specializovaná
2. Sportovní – lehká a těžká
3. Celoroční vycházková obuv – pro dlouhodobé nošení v průběhu roku (jaro-podzim)
4. Letní vycházková obuv
5. Zimní vycházková obuv
6. Společenská obuv – spol. události (svatby, plesy, divadlo,…)
7. Galošová a přezůvková obuv
8. Domácí obuv

Rozdělení obuvi dle typu:

OBUV	- souhrnný název pro vše k obouvání
BOTA	- vysoká obuv kryjící holeň i lýtko nohy, sahající pod koleno
POLOBOTA	- vysoká obuv sahající do poloviny lýtka a holeně
BOTKA	- obuv sahající nad kotníky
POLOBOTKA	- nízká obuv sahající pod kotníky
LODIČKA	- jednoduchá hladká polobotka s hlubším výkrojem bez uvavírání
SANDÁL	- svršek zpravidla z pásku nebo perforován
PANTOFEL	- obuv bez patní části
PAPUČE	- teplá domácí obuv

Charakteristika a ošetřování obuvi dle materiálu

1. **Obuv PLASTOVÁ**

Vlastnosti plastové obuvi

Výhody

- odolnost proti vodě a vlhkosti
- odolnosti prosit odběru
- odolnost proti působení chemikálií
- dlouhodobé udržování pěkného vzhledu¨
- odolnosti proti mrazu do -20^{0}C

Nevýhody

- podle typu polymeru špatně snáší nízké teploty např. PVC pod 0^{0}C
- obuv je většinou neprodyšná

Ošetřování :

- hrubé nečistoty se odstraňují vlhkým hadříkem a speciálním prostředkem (KORDOVAN)

- vkládací vložky se vždy musí vyjmout a prosušit mimo obuv

Migrace materiálu:

- prostupování nečistot do povrchu a hloubky materiálu (barevné změny jsou nevratné)

Skladování

- stálá teplota, optimální teplota 10-20%^{0}C, pozor na výkyvy tepla
- vyšší teplota – měknutí materiálu
- nízké teploty – tvrdnutí a praskání materiálu

2. Obuv USŇOVÁ

Useň – opracovaná kůže, je tradičním obuvnickým materiálem

Rozdělení usní podle surovin:

HOVĚZINA – z jalovic, krav, býků, volů
TELETINA – jemná kůže z telete (výroba rukavic)
VEPŘOVICE – méně kvalitní
KOZINA – vynikající jemnost a vláčnost, vysoká pevnost (zdravotní ortopedická obuv)
KONINA – používá se málo, do této skupiny patří také kůže oslů,…
SKOPOVICE – kůže skopového bravu, jehnětina se používá na rukavice
DIVOČINA – kůže zvěře, jelena, srnce, daňka, muflona,…(kamzíka, soba, gazel,…)
REPTILIE – souhrnný název pro kůže exotických plazů a obojživelníků (hadi, ještěrky, aligátor,…) jde vždy o luxusní výrobky

Vlastnosti materiálu

Kladné vlastnosti usňové obuvi

- luxusní vzhled
- tažnost a pevnost v suchém i mokrém stavu
- dobrá hygienická vlastnost
- snadná přizpůsobivost tvaru nohy
- dobré tepelně izolační vlastnosti

Nedostatky

- nestejnoměrnost síly usně
- malá odolnost proti působení potu a mikroorganismům
- vnitřek obuvi je narušován potem
- obuv propouští vodu
- obuv propouští sluneční paprsky
- vysoká cena

Ošetření usňové obuvi

Obouvání – vhodně sedět, nespěchat, používání obuvnické lžíce, obuv nesešlapovat
Sušení vlhké nebo mokré obuvi – obuv proložíme savým papírem, uložíme na napínáky a necháme volně vysušit (dál od zdroje tepla)
Čištění – volí se podle typu povrchové úpravy (vždy podle návodu)
Dezinfekce – doporučené dezinfekční prostředky
Skladování – kartonové krabice proložené jemným papírem, suché, dobře větratelné

3. Obuv PRYŽOVÁ (gumová)

Výrobky

A, obuv celopryžová (holinky, galoše)
B, části obuvi (podešve, podpatky, výztuže,…)

Vlastnosti

- odolnost proti odběru
- nepromokavost
- neprodyšnost
- rychle podlehne stárnutí (vlivem slunce, vyšších teplot), projevuje se žloutnutí,…
- podléhá migraci – pronikání nečistot do hloubky materiálu

Ošetřování

- omývání vodou, popř. s čistícím prostředkem, který obsahuje syntetické tenzidy

4. Obuv TEXTILNÍ

Výhody

- nízká hmotnost, pohodlnost
- prodyšnost svršku
- tepelná izolačnost
- podle materiálu – elastičnost
- schopnost sát pot

Nevýhody

- krátká životnost
- navlhavost a promokavost, je ovlivněna technologickou úpravou (membrány např. goretex jsou nepromokavé)
- kovové části přenášejí rez na textil

Ošetřování

- ochrana před slunce, vlhkem, deštěm, mrazem, zvýšenou teplotou, dále před nečistotami, plísněmi, hmyzem i hlodavci
- prach a zaschlé bláto se doporučuje vykartáčovat v suchém stavu
- není vhodně textilní obuv prát (muže se srazit)
- skvrny na bílé textilii obuvi lze zabílit krycí bílou křídou

5. Obuv POROMEROVÁ - syntetická

POROMER – je plošný, obvykle vícevrství syntetický materiál, který se vzhledem i vlastnostmi podobá přírodní usni

- má také srovnatelné hygienické vlastnosti

Vlastnosti

- lehká a vzdušná struktura
- propustnost pro vzduch a vodní páry (regenerace obsahu vlhkosti)
- odolnost proti vodě
- odolnost proti potu, plísním, mikroorganismům
- dobré tepelně izolační vlastnosti

- zdravotní nezávadnost v kontaktu s pokožkou
- při výrobě se dají uplatnit klasické obuvnické technologie (šití, lepení,…)

Ošetřování a skladování
- bláto i prach lze odstranit vodou
- hlubší nečistoty speciálními prostředky
- vhodně je používání doporučených prostředků podle úpravy
- skladování v nekolísavé teplotě

Číslování obuvi

1. obvodové míry
- jsou značeny velkými písmeny abecedy, E, F, G, H, I
- čím vyšší je pořadové číslo abecedy, tím širší je obuv
- rozdíl mezi obvodovými skupinami je 6mm
- u velikostí 11-15 šířka stoupá vždy po 2mm

2. délka obuvi
- anglický systém – délka nohy v palcích (7)
- americký systém – vychází z anglického, liší se jenom mírně (7)
- evropský - francouzský systém – délka nohy měřená pařížským stehem (40)
- metrický systém – délka nohy + 1 cm prstní nadměrek (27)
- mondopoint – pokus o sjednocení systému měření obuvi, označuje délku nohy v mm bez prstního nadměrku, používá se v NATO

Hodnocení OBUVI

1. funkční a technická úroveň
- posuzuje se podle: a, účelové skupiny obuvi
  b, použitelného materiálu
  c, způsobu zpracování

DÍLČÍ UKAZATELÉ:
- odolnost proti odběru a otěru (povrch obuvi)
- odolnosti proti povětrnostním vlivům
- odolnosti proti chemikáliím (olejům, solím,…)
- provedení švů, soudržnost dílců
- místa ohybu, vyztužení špičky, podpatky,…

2. estetická úroveň
- hodnotí se módnost, harmonie tvaru, barvy a zdobených prvků,…
- vždy jde o subjektivní názor

3. hygienická úroveň
- tvar obuvi, materiálu, prodyšnosti, tepelná izolačnost,…
- měkkost, pohodlnost

4. zdravotní nezávadnost
- tvar vkládací stélky (výrazně ovlivňuje únavu nohou,…)
- vkládací stélka ani obuv nesmí deformovat nohu
- významný požadavek zejména u dětské obuvi

5. ekonomická úroveň
- je dána: materiálem, náročností výroby, životností obuvi, nároky na údržbu, možnosti opravy, s ohledem na náklady a prodejní cenu obuvi

Zdravotně nezávadné obouvání

Obuv musí splňovat tyto požadavky:

A, ortopedicky dokonalý tvar

- správná velikost a šířka obuvi
- dostatečná flexibilita
- správná výška podpatku
- tvarovaná stélka
- dokonalý střih svršku a pevný opatek
- vyztužený klenek

B, hygienické vlastnosti materiálu – musí splňovat požadavky na prodyšnost, musí mít schopnost odsávat a odpařovat pot, nesmí dráždit tkáň, nesmí být zdrojem choroboplodných zárodků a musí umožňovat dokonalou mechanickou či chemickou očistu.

C, musí vyhovovat účelu – domácí, sportovní, vycházková, pracovní

Pro základní vady nohou (ploché nohy, vbočený palec, kladívkové prsty) se vyrábí tzv. zdravotní obuv s dokonale podepřenou klenkovou částí, vyztuženým opatkem a tvarovanou stélkou. Zhotovuje se z měkkých svrškových materiálů (ševro nebo oděvní hovězina), které umožňují přizpůsobit svršek obuvi tvaru nohy.